

ΒΑΛΚΑΝΙΚΑ ΘΕΙΜΑ

ΤΟ ΠΑΣΧΑ ΣΤΗ ΣΕΡΒΙΑ

'Η παρέλασις των παιδιών. Τὰ κουδούνια και τὰ τραγούδια. Οί χωριατοπούλες στό Βελιγράδι. Τό κλαδί στην πόρτα. Τό Πασχαλινό φάι τών Σέρβων. Περιεργες τελετές στό Σερβικό χωριό. 'Η εύλογία τών δημοτριακών κτλ.

Στό Βελιγράδι ή γιορτές του Πάσχα αρχίζουν με μιá παρέλασι όλων των παιδιών της πόλεως, που γίνεται την Κυριακή των Βαίων και διασχίζει τούς κεντρικότερους δρόμους της Σερβικής Προτενίουσης.

Όλα αυτά τὰ παιδάκια κρατούνε μικρά κουδούνια στα χέρια και τραγουδούν ένα τραγούδι, τó όποιο επάνω κάτω εινε τó εξής :

Χτυπάτε κουδούνια δυνατά, που ν' ακουσθῆ ὁ χτύπος σας, στού ουρανού τις πόρτες, κι ν' ἀγγέλοι με λευκά φτερά,

βαρειά, να τις ανοίξουν, να δοῦμε τόν 'Ιησοῦ Χριστό, ἐν δόξῃ και εὐφροσύνῃ, δίπλα εἰς τόν πατέρα του, να φέγγῃ σάν τόν ἥλιο.

'Η παρέλασις αὐτή των παιδιών, στέκεται κάτω ἀπ' τó Πολάτι, ἀπ' τó όποιο βγαίνει ὁ μικρός Σέρβος Διάδοχος και τὰ χαιρετάει, κρατώντας κι αὐτός κουδούνια στα χέρια.

'Επακολουθεῖ ἀληθινό πανδαμινό από κωδονοκρουσίες, φωνές και ἱεροκραυγές. 'Αντί γιά «Ζήτω» οί Σέρβοι φωνάζουν : — «Ζήβλο» τó όποιο στην γλώσσα τους σημαίνει «Ζήθι» «Ζήτω» δηλαδή.

Τὴν Κυριακή του Πάσχα οί χωριατοπούλες των περιχώρων πηγαίνουν στό Βελιγράδι και γυρίζουν τὰ σπύρια τραγουδώντας, ένα περίεργο μελαγχολικό τραγούδι, που εινε μιá επικλήσις στη γῆ, να ξεσταθῆ και να χαρῆ τώρα τó Πάσχα και να στολισθῆ με τὰ λουλουδια :

...Κι' αὐτὰ να δέσουνε καρπούς, και να γιορτάσ' ὁ κόσμος, να κόψῃ, να φάῃ, να χαρῆ, τόν Κίριο να εὐλογήσῃ, που εινε μεγαλόδοτος, κι' ὅλη τῆ γῆ πλουτίζει, με γλύκες, με ἀρώματα, πουλάκια και κρέα νερά, και με καλοῦς ἀνθρώπους.

'Ενῶ ή άλλες τραγουδοῦνε τó τραγούδι αὐτό, μιá ἀπ' αὐτές χορεύει ένα περίεργο ζαλιστικόν χορόν. 'Επίσης τó Πάσχα, όπως και του 'Αγίου Γεωργίου, όλα τὰ σπύρια βάζουν ένα πράσινο κλαδί στην πόρτα τους. Θεωρεῖται δέ ὡς γιορτικό, ἐάν τó πράσινο αὐτό κλαδί εινε κλάδος βάλτου.

Τό κυριότερο φαγητό των ἡμερών αὐτῶν γιά τούς Σέρβους εινε τó «τσιουμπάτσε» : κρέας κοπανισμένο, κιμά ζυμωμένο με πιπέρι και με ρίγανι και ψημένο στού σάκαρα. Τρώγεται με ψυχοκομμένο ὡπό κρεμμυδι γιά γαρνιτούρα. 'Όλο τó Βελιγράδι, τις ἡμέρες του Πάσχα μυρίζει «τσιουμπάτσε» και κρεμμυδι.

Εινε ἀλήθεια ὅτι τελευταία ἀπολαυτήθηκε ή εορτή του Πάσχα στό Βελιγράδι, στό χωριό ὄμως της Παλαιάς Σερβίας και ἰδίως της Βορειοδυτικής Σερβίας, γίνονται τις ἡμέρες του Πάσχα μερικά πράγματα που θυμίζουν ειδωλολατρικά ἔθιμα.

Στὰ χωριά π.χ. του Βανάτου, όταν γυρίσει ή οικογένεια ἀπó την λειτουργία της 'Αναστάσεως, γίνονται μιá τελετή στού σπιτι, γιά να πληθύνουν οί καρποί, να ἀφρονίσουν τὰ δημοτριακά, και να τρέξῃ ἀφθονο τó γάλα ἀπό τούς μαστούς των ζώων.

Γι' αὐτό εινε ἐτοιμασμένο ἀποβραδύς τó τραπέζι στρωμένο με λευκό τραπεζομάνηλο και ἀπάνω σπασμένο σιτάρι και κριθάρι, ή ὅ,τι άλλο δημοτριακό γίνεται στό χωριό και μιá στάμνα γεμάτη γάλα.

'Η στάμνα εινε στολισμένη με τὰ ἀσημικά και τὰ χρυσαφικά της οικογενείας.

'Επίσης με τó σιτάρι εινε ἀνακατεμμένα : και πολλά χρυσά νομίσματα και κόκκινες κορδέλλες, ἐνῶ στο κριθάρι ἀργυρά και κίτρινες κορδέλλες. 'Η κανάτα με τó γάλα εινε ζοσμένη με κορδέλλες ἀσπρες καθαρές.

Τὰ κορίτσια, μόλις πουῦν, ἀνάβρουν ένα κανδύλι στόν προσάτι ἄγιον του σπιτιού, προσκυνοῦνε την εικόνα και επειτα γυρίζουν κατά τó τραπέζι, και χαιρετοῦν τó σιτάρι, τραγουδώντας :

Σιτάρι, σιτάρι, καλό σιτάρι, μεγάλο δῶρο του Θεοῦ, που βγαίνει ἀπó τῆς γῆς τὰ σπλάχνα, γιά να ταισῆς τὰ πουλιά να θρέψῃς τούς ἀνθρώπους,

και μάζευσες ἐκεῖ βαθεῖα ὅλη τῆ δύναμή της, χόρταινε και δυνάμονε ὄσους σ' ὑπηρετοῦνε.

Με τού Θεοῦ τῆν δύναμι να ὄσῃ τσινίτσα (καλαμπόκι) ἀφθονο και χορταστικό. ἀμπάκια να γεμίσῃς.

'Επειτα πέρνουν τρία σπυριά ἀπό τó σιτάρι και τὰ ρίχνουν στού γάλα.

Βύζαινε γάλα να τραφῆς να γίνῃς, να παχύνῃς

να κάνῃς ἄσπρο τó ψωμί, κι' ἀφράτα τὰ καρβέλια

'Επειτα προσκυνοῦν, κίνουν τόν σταυρό τους και γυρίζουν στό κριθάρι.

Κριθάριμι διαλεγμένο, σπυρι-σπυρι ἀπó τ' ἄλωνι, μεγαλή ἔχεις δύναμι να ζῶα μας θεριέβεις, τούς δίνεις ἄφα και ὀρη, την γῆν βαθεῖα να στίχθῃ, κι' αὐτῆ να δίνῃ ἀφθονο, σιτάρι και κριθάρι, να τρώῃ ή φτωχολογιά, να τρώῃ ὁ κόσμος ὅλος, να λειτουργοῦνται ή ἐκκλησιές, να φαίνοῦνε κουλούρες, και να τις φέρουν τῆ Δαμπερῆ, εἰς τού Σταυροῦ τὰ πόδια, εἰς τού Σταυροῦ και τού Χριστοῦ,

εἰς τῆς 'Αγιά Παρθένας να ὄσῃ τσινίτσα (καλαμπόκι) γιά «χειρομάχους» (*), γιά φτωχοῦς, και να ἔξοιταροῦς να δόσῃ βίκο, σίκαλι, σουσάμι και κριθάρι, να τῶν τὰ ζῶα να χαιρώνται, να μουκανίζουν δυνατά, σάν τις βαρεῖες καρπῆνες, και να πηδοῦνε στούς ἀργούς και να γενοβολοῦνε ν' ἄχουν οί κάμποι ἀπó φωνές κι' ή χώρα π'ο τραγούδια, να γίν' τὰ βόδια σίδερα κι' ἀτσάλι τó ἀλιέρι,

να γίνῃ τó χωράφι μας παχύ ὡσάν τó βούτυρο ἀφράτο σάν τ' ἄλευρι, να ξεπεταῖε νειούς βλαστούς, σάν θυμωμένους δράκους.

'Επειτα κίνουν πάλι σταυρό, προσκυνοῦν, πέρνουν σπυριά κριθάρι και τὰ ρίχνουν μέσα στη στολισμένη λεκάνη με τó γάλα.

Πέρνουν ἑξαεπίτα τῆ στάμνα με τó γάλα και τρυγίζουν γάλα-γάλα ἀπό τó τραπέζι λέγοντας :

Μλέκο—Μλέκο μπέλλο—Μλέκο, μπέλλο και σέκο, μνόγκα και βόντα κλπ. Γάλα, Γάλα, ἄσπρο γάλα, ἄσπρο σάν τó χιόνι

κι' ἀφθονο σάν τó νερό, γλυκό σάν τó «σεκέρ» (ζάχαρι) παχύ ὡσάν τó βούτυρο ἀφθῶ σάν λουλούδι. Κάθε μαστάρι ποταμός, κάθε γελάδα βρύσι,

και μέσα σ' ἄσπρη θάλασσα «μπελλίτσες» να χορευοῦνε χόρτασε τó σπιτάκι μας ἄσπρισε τó κορμί μας, νάχουμ' τὰ κρινα ἀδελφούς και τις «μπελλοῦσνες» (*), μανές.

'Επειτα πέρνουν τῆ λεκάνη με τó γάλα, και μ' ένα κερι ἐμπρός ἀναμμένο και ἄλλα δύο κολλημένα ἀπάνω της, πάνε ἐν πομπῇ και κίνουνε τó γάλα στην βρύσι του σπιτιού, ἐνῶ ὅλη ή ἀκολουθία λέγει :

— Πρόσι μλέκο. Πρόσι μλέκο ! (Χῦσε γάλα, χῦσε γάλα).

ἀφθονο σάν τó νερό και καλό σάν τόν Θεό.

'Επειτα ή κόρη που κρατάει την λεκάνη, ή όποια πρέπει νάναι κοπέλλα σέ ὄρα γάμου, λέει :

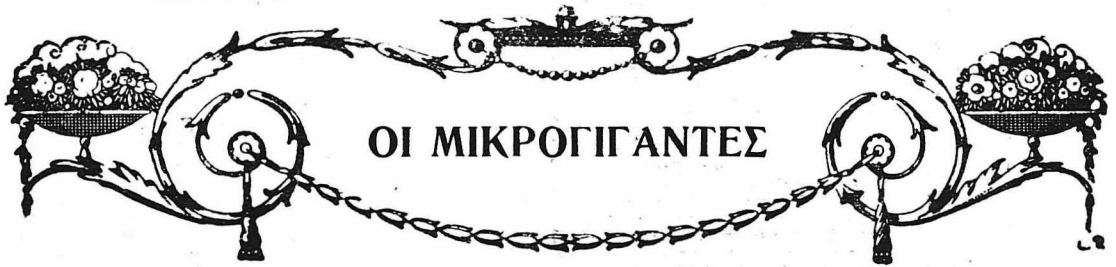
Ζέομε τσόμο μλέκο. Τσόμο και νεβέστα. Πρόσι ὄβο νταμπόκο νταμπόκο να ουντζέμι Ζέομε, τσόμο, μλέκο κλπ.

'Ητοι — Πάρε βρύσι γάλα βρύσι μου, νυφολό, βαθεῖα μέσα στού χῶμα πάρε, βρύσι, χῦσ' τó πάρε βρύσι, γάλα φούσκωσε τούς σπόρους, φούσκωσε μαστάρι, τὰ παιδια χορτάτα,

(1) «Χειρομάχους» στη Σερβική γλώσσα λέγεται ὁ φτωχός που προσκαθεῖ να ζῆ με τὰ χέρια του. 'Ελληνική παλιή λέξις διασημοῦσα ἐκεῖ. (2) «Μπελλίτσες» («'Ασπρόλες») εινε εἶδος ανεράιδου του Σερβικού λαοῦ. (3) «Μπελλοῦσνες» ἀσπρολουλούδο.

ΤΑ ΠΑΡΑΔΟΣΑ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

ΟΙ ΜΙΚΡΟΓΙΓΑΝΤΕΣ

Σημεία και τέρατα της φύσεως. Οί μικροί γίγαντες. Ένας τετραετής... άντρακλας!... Ο έξαετής Κουταλιανός! Μακρὰ από τις γυναίκες!... Τò θλιβερό τέλος του. Ο μικρογίγας Βεράν. Μία μικροϋλα δυό ετών που ήταν τελεία γυναίκα!... Άλλες παράδοξες περιπτώσεις. Από γίγαντες... νάνοι!... Τò οικτρόν τέλος τών μικρογιγάντων!...

Ίσως οί αναγνώσται μας ξαφνιαστούν με τόν τίτλο που θά δούν παραπάνω. Ένας άνθρωπος ή γίγας θά εινε ή νάνος! Δέν μπορεί ποτέ νά εινε και τὰ δυό μαζί! Και όμως ή μητέρα φύσι— ή οποία διακρίνεται τόσο για τήν αρμονία της όσο και για τή φροκίτη άσμικρονία της—έκανε, στην προκειμένη περίπτωση, κάτι τό άπίστευτο, τό τερατώδες. Παρουσίασε δηλαδή παιδιά τὰ οποία από νεαροτάτης ηλικίας έδειξαν σημεία τρομακτικής ανάπτυξεως, ενώ κατόπιν εκόντηναν... Τὰ φαινόμενα αυτά εινε τόσο σπάνια στην ιστορία, ώστε άξίζει ο κόπος νά τὰ μνημονεύσουμε.

Τα «Χρονικά της Ακαδημίας των Έπιστημών», της Γαλλίας, αναφέρουν ότι στό 1866 γεννήθηκε στην περιφέρεια του Ίουβα ένα παιδί τό οποίο σέ ηλικία 6 μηνών περπατούσε, σέ ηλικία 4 ετών ήταν άρκετά ώμοιο γιά νά παντρευθί και, πριν άκόμα πατήση στό 7, εινε σεβάστων διαστρώσον γενειάδα και μπόι σωστό άνδρός! Άπό τότε έπαψε πιά νά μεγαλώνη. Ήτανε καιρός, βέβαια!...

Τὰ ίδια χρονικά αναφέρουν πάλι τή γέννηση ενός άγοριού, τό όποιον σέ ηλικία έξη ετών εινε ύψος 1 μέτρου και 60 έκατ. και μπορούσε νά σηκώση 150 κιλά βάρος! Έγινεταί ότι ή όλη του σωματική κατασκευή άνεπτυξάσαστο παράλληλως. Τόσον μάλιστα ώστε ο παπὰς του χωριού εινε άπαγορεύσει στό έξαετές αυτό άγορά νά πλησιάζη όχι μόνον τὰ συνομηλικά του κορίτσια, μα κι αυτές άκόμα τις ώριμες παντρεμένες γυναίκες, επειδή διέτρεχαν σοβαρό κίνδυνο!... Ο νεώτερος αυτός γίγας άρχισε από εκείνης της έποχής ν' άπβλακώνεται, ώσπου πέθανε τρελλός σ' ένα φρενοκομείο!...

Έπίσης περίφημος μικρογίγας ήταν κι ο Λουδοβίκος Βεράν, ο όποιος γεννή-

θηκε στό 1869. Σέ ηλικία 6 ετών εινε ύψος ενός μέτρου και 28 και σέ ηλικία 7 ετών βοηθούσε τόν πατέρα του σ' όργανο του χωραφιού.

Τὰ τερατώδη αυτά φαινόμενα παρουσιάζονται και σέ κορίτσια σέ πολύ μικρότερα όμως κλίμακα. Ο Ιατρός Κάρολ αναφέρει πως έ γνώρισε ένα κορίτσια, τό οποίο σέ ηλικία μέν 2 ετών ήτο καθ' όλα γυναίκα—με όλες τις φυσολογικές λειτουργίες του γυναικειου όργανισμού—σέ ηλικία δέ 8 ετών ήταν... εις ένδιαφέρουσαν κατάσταση!... Άπίστευτον και όμως αληθές! Ο Σώσβερντ αναφέρει επίσης πως εινε έξετάσει κάποτε ένα κορίτσια του όποιου ο όργανισμός από ηλικίας ενός έτους λειτουργούσε όπως λειτουργεί σνήθως ο όργανισμός μιάς γυναίκας από του 13 έτους της ηλικίας της!...

Έντελώς όμως εξαιρετική εινε ή περίπτωση που εινε με τὰ μάτια του ο γάλλος γιατρός Ουτράν. Ένα κορίτσια, σέ ηλικία 2 μηνών εινε βγάλει όλα τὰ δονάτια του και πριν άκόμα κλεισεί τους έννά μήνες τὰ μαλλιά του έφταναν ως τὰ πόδια του!...

Τò μορò αυτό ήτανε, τέλος πάντων, σέ θέσι νά φέρη στον κόμο... ένα άλλο κομò!

Μ' άλλους λόγους ή μόλις ένένα μη- νων μικροϋλα αυτή δέν διέφερε σωματικώς καθόλου από μιά ώριμη γυναίκα 25 άς ποιμε, ετών!

Τὰ τέρατα αυτά δέν ζούνε σνήθως πολλά χρόνια. Ώστόσο, πολλές φορές, όταν συμβεί σέ κανένα απ' αυτά νά ζήση, παρατηρείται τότε ένα άλλο φαινόμενο, επίσης τρομακτικό. Ένò στην όψη δείχνουν πως θά ψηλώσουν και θά φτάσουν στό μπόι σέ δυσθεώρητα ύψη, με τήν πάροδο του χρόνου συμβαίνει άκριβòς τό άγίθητο: Άληλαθι κοιτάνουν!... Θυμική εινε γίνει σχετικώς κατά τόν περαιομένο αιώνα μιά άγγλίδα. Η έξαιρετική αυτή γυναίκα σέ ηλικία 7 ετών εινε ύψος 1 μέτρο και 45. Έ, λοιπόν, όσο μεγάλωνε τόσο κόντανε. ώσπου όταν έγινε 25 χρονόν τό άνάστημά της δέν υπέρβηνε τά 80 έκατοστά του μέτρου!... Ν. Αδάκρυτος

γεμάτα τὰ χωράφια,
τ' άμπάρια ως άπάνω,
οί φούνοι άναμμένοι,
πλαστά(καρβελία)εις τάρταπέζια,
βούτυρα στ' άσπιά μας,
τυριά εις τὰ καδιά μας
νά ρθί ή Πασχαλιά μας,
μ' ύγεια γιά τὰ παιδιά μας.

Έπειτα σβήνουν τὰ κερά μέσα στό νερό της βρύσης και γυρίζουν στό σπίτι τους.

Τò σιτάρι, θά τό άλέσουν με άλλο σιτάρι και μ' αυτό θά κάνουν τήν Πασχαλινή κουλουρά ή γυναίκες τό πρωί, και θά τήν ψήσουν στην «γάστρα».

Τò κριθάρι θά τό δώσουν νά τό φάν τὰ ζώα.

Κ' ένò οί άνδρες αναπαύονται, ή γυναίκες έτοιμάζουνε τὰ φαγητά, φαί-ποτιό άφθονο, όπως ξερόννε νά φάν οί Σέρβοι. Τήν ήμέρα του Πάσχα άρχίζει τό γλέντι με τίς γκάιδες, τὰ τραγούδια και τούς χορούς στό μεσοχωρι.

Ζένιμε μάϊκαμ ζένιμε,
ζένιμε τάκο μ' ζένιμε!...

Τότε τό κάθε παλληκάρι, θά διαλέξη τήν καλή του και του χρονον τό γερό σιτάρι, που θά δώσει ή γή, θά δώσει δύναμι και γάλα στους μαστούς της κοπελιάς, που θά βρζιζαινε τό κομò της.

Τò τραγούδι της βρύσης, θά τόπή τότε ή ήμικρότερη της άδερφή, ή καμιά άνύπανθη κοπέλλα.

Και στό χορό θά βρη κι' αυτή τό ταιρι της.
Ρούζιτα Σερμπολόβα
Μπεζόγκραντ

τά 80 έκατοστά του μέτρου!...

ΔΟΓΙΑ

ΤΗΣ ΚΑΡΑΒΑΝΑΣ

Ένας νεοσύλληκτος που φοραει τεράστιες άβύθλλες γυμνάζεται. Ο δεκανέας του φωνάζει:

— Μεταβολή!...
Αυτός όμως στέκει άκίνητος.
Ο δεκανέας ύς.— Σφιγτώη, γιατί δέν έκαμες μεταβολή;
Ο νεοσύλληκτος.— Τήν έκαμα, κύριε δεκανέα... μέσ' τὰ παπούτσια μου!...

Ο Ζαννής, χωρικός απ' τή Χίο μόλις επιστρατεύθηκε, τό ίδιο ακριβòς βράδι, έμασε τήν καραβάνα του. Έτρεξε λοιπόν στον λοχία και αναφέρθηκε:

— Κύριε... λ ο υ κ ί α, μουκλειψαν τήν...π α ρ α μ έ ν α μου!..

Στό θάλαμο. Χτυπά σιωπηθò.

Ένας φοιτητής στρατιώτης λέει στον γείτονό του:
— Σοΐτα κι' άκούμο βήματα!...
— Ποιός εινε;
— Έρχονται οί κορòι!...

Τò Κεδώνι